วิธีปฐมพยาบาลบาดแผลจากสัตว์มีพิษกัดต่อย

นำเสนอเมื่อ : 22 ม.ค. 2552

สัตว์มีพิษที่กัดต่อยนั้นมีหลายชนิด ตั้งแต่สัตว์เล็กไปจนถึงสัตว์ใหญ่ และมีพิษแตกต่างกันออกไป เช่น แมงป่อง ผึ้ง แมงมุม งู สุนัข ฯลฯ ซึ่งถ้าหากถูกสัตว์มีพิษเหล่านี้กัดต่อยแล้วอาจถึงแก่ชีวิตได้
อันตรายจากการถูกสัตว์มีพิษกัดต่อยที่สำคัญ ได้แก่

1. แผลถูกงูกัด การถูกงูพิษกัด อาจมีอาการแตกต่างกันไปตามชนิดของงูพิษ ซึ่งมีอาการเกิด ขึ้นได้ 3 ทางคือ
   - พิษต่อประสาท เช่น งูเห่า งูจงอาง ทำให้ เกิดอัมพาตของกล้ามเนื้อ และที่สำคัญทำให้หยุดหายใจ
   - พิษต่อโลหิต เช่น งูแมวเซา งูกะปะ และ งูเขียวหางไหม้ ทำให้เลือดออกตามที่ต่างๆ เช่น ผิวหนัง ปัสสาวะเป็นเลือด อาเจียนเป็นเลือด เป็นตุ่น
   - พิษต่อกล้ามเนื้อ เช่น งูทะเล ทำอันตรายต่อเซลล์กล้ามเนื้อ ทำให้มีอาการปวดกล้ามเนื้อมาก และอาจถ่ายปัสสาวะเป็นสีดำได้
2. การปฐมพยาบาลแผลถูกงูกัด ปฏิบัติได้ดังนี้
   - รัดบริเวณเหนือแผลให้แน่นด้วยสายยาง เชือก หรือผ้าก็ได้ โดยรัดระหว่างแผลกับหัวใจ
   - พยายามอย่าให้ผู้ป่วยหลับ
   - ห้ามใช้ยากระตุ้นหัวใจเป็นอันขาด เพราะจะทำให้พิษเข้าสู่หัวใจเร็วขึ้น
   - รีบนำผู้ป่วยส่งแพทย์ทันที และถ้าสามารถบอกชนิดของงูที่กัดได้ก็จะยิ่งดี เพื่อสะดวกในการฉีดเซรุ่มแก้พิษงู

3. แผลถูกแมงป่องต่อย ตะขาบและแมงมุมกัด บาดแผลพวกนี้จะทำให้เกิดอาการปวดและบวมมาก บางคนอาจแพ้พิษมากก็จะทำให้มีไข้ คลื่นไส้ อาเจียน เนื่องจากพิษถูกดูดซึมเข้ากระแสโลหิต
   การปฐมพยาบาลแผลถูกแมงป่องต่อย ตะขาบหรือแมงมุมกัด ปฏิบัติได้ดังนี้
   - ถ้าถูกกัดหรือต่อยบริเวณข้อมือหรือนิ้วเท้า ให้ใช้ผ้าหรือสายยางรัดตรงโคนนิ้ว ถ้าเป็นแขนหรือขาให้รัดเหนือแผลประมาณ 5 นาที จึงคลายออก
   - ดูดเอาพิษออก หรืออาจใช้เหล็กเผาไฟจี้ใส่แผล หรืออาจผ่าแผลให้กว้าง แล้วใช้เกลือด่างทับทิมใส่เข้าไป
   - ใช้น้ำแข็งวางบริเวณที่ถูกกัดหรือต่อย ประมาณ 2 ชั่วโมง แขนหรือขาข้างที่ถูกกัดหรือต่อย ควรจะวางต่ำกว่าส่วนอื่นของร่างกาย
   - บริเวณที่ถูกกัดให้ล้างด้วยด่างทับทิม
   - ถ้ามีเหล็กในติดอยู่ให้คีบออกแล้วทาด้วยแอมโมเนีย โซดาไบคาร์บอเนต น้ำเกลือหรือน้ำปูนใส

4. แผลจากผึ้ง แตน ต่อ และแมลงกัดต่อย ผึ้ง แตน และต่อเป็นแมลงที่มีเหล็กใน เมื่อต่อยแล้วจะคายเหล็กในไว้ พิษของแมลงพวกนี้จะมีฤทธิ์เป็นกรด ซึ่งแผลที่ถูกต่อยนั้นจะคันและมีอาการบวมแดง ถ้าถูกต่อยมากๆ เช่น ผึ้งเป็นจำนวนมากต่อยก็จะมีอาการดังนี้ คือ คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเดิน เป็นลมหมดสติ และอาจถึงแก่ชีวิตได้

การปฐมพยาบาลจากผึ้ง แตน ต่อ และแมลงกัดต่อย ปฏิบัติได้ดังนี้

1. ให้รีบเอาเหล็กในออกจากแผลทันที โดยใช้ลูกกุญแจชนิดที่มีรูตรงปลายกดลงที่ตรงแผลนั้น เหล็กในจะโผล่ออกมาซึ่งสามารถคีบออกได้
2. ใช้สำลีชุบแอมโมเนียทาบริเวณแผล หรืออาจใช้น้ำยาที่เป็นด่างอ่อนๆ เช่น โซดาไบคาร์บอเนต หรือน้ำปูนใสก็ได้
3. ใช้น้ำแข็งประคบบริเวณแผล เพื่อระงับอาการปวดและช่วยลดการซึมซาบของพิษ
4. ถ้าหากถูกต่อยบริเวณหน้า คอ แล้วมีอาการบวมหายใจไม่ออก ให้รีบนำส่ง โรงพยาบาลเพื่อรับการรักษาโดยด่วน